

Олена ІВЛЄВА,

студентка 3 курсу

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Науковий керівник: **Олена ГОРЕЦЬКА,**

к.психол.н., доцент (БДПУ)

АГРЕСИВНА ПОВЕДІНКА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Актуальність. Агресивні прояви у дітей є однією з найбільш гострих проблем не тільки для працівників сфери освіти, але й для суспільства в цілому.

Перший рік навчання в школі дуже складний та переломний період в житті дитини. Зі зміною соціальної ситуації змінюється весь склад життя дитини, місце в системі суспільних відносин, психоемоційне навантаження, до якого потрібно пристосовуватися [2]. Адаптація до нових умов нерідко супроводжується різноманітними проявами агресивної поведінки. Агресивні прояви зустрічаються в більшості дітей. Однак у деяких агресивність стає стійкою характеристикою особистості. У подальшому житті у такої дитини виникають проблеми з самореалізацією, особистісним розвитком, спілкуванням з оточуючими людьми.

Ступінь досліджуваності проблеми. Проблема агресивної поведінки дітей досить актуальна. Нею займалося та займається багато вчених: М. Андрєєва, А. Басс, Л. Берковіц, Г. Бреслав, Е. Вагнер, О. Захаров, Д. Зільман, М. Панфілова, Т. Румянцева, В. Сафін, Л. Семенюк та інші.

Так, Р. Бэрон і Д. Ричардсон [1, с. 19] вважають, що агресія, в якій би формі вона не проявлялася, є поведінкою, що спрямована на заподіяння шкоди або збитків живій істоті. За думкою вчених, агресія обов'язково передбачає навмисне, цілеспрямоване заподіяння шкоди жертві.

І. Фурманов [2, с. 10], ґрунтуючись на проявах агресії, виділяє чотири категорії дітей.

1. Діти, схильні до прояву фізичної агресії. Активні, діяльні і цілеспрямовані; відрізняються рішучістю, схильністю до ризику, безцеремонністю і авантюризмом. Люблять демонструвати свою силу і владу, домінувати над іншими людьми і проявляти садистські тенденції. Відрізняються малою розсудливістю і стриманістю, поганим самоконтролем. Здатні на нечесність, брехню, зраду.

2. Діти, схильні до прояву вербальної агресії. Відрізняються психічною неврівноваженістю, постійною тривожністю і невпевненістю в собі. Зовні часто справляють враження похмурих, недоступних і зарозумілих. Для них характерний постійний внутрішньоособистісний конфлікт, який спричиняє стани напруги і збудження. Навіть слабкі подразники легко викликають у них спалахи роздратування, гніву і страху. При цьому вони не уміють або не вважають за потрібний приховувати свої відчуття і ставлення до інших, і виражають їх в агресивних вербальних формах. Спонтанні, імпульсивні, образливі, консервативні.

3. Діти, схильні до прояву непрямой агресії. Відрізняються надмірною імпульсивністю, слабким самоконтролем, недостатньою соціалізацією потягів і низькою усвідомленістю своїх дій. Вони прагнуть до негайного і невідкладного задоволення потреб, не зважаючи на обставини, моральні

норми, етичні стандарти і бажання інших. Дуже погано переносять критику і зауваження в свою адресу. Схильні до роздратування, образ і підозрілості.

4. Діти, схильні до прояву негативізму. Відрізняються підвищеною вразливістю і вразливістю. Основні риси: егоїзм, самовдоволення, надмірна зарозумілість. Все, що зачіпає їх особу, викликає відчуття протесту. Ці діти розсудливі, дотримуються традиційних поглядів, зважують кожне своє слово, і це часто захищає їх від непотрібних конфліктів і інтенсивних переживань. Часто міняють активний негативізм на пасивний – замовкають і розривають контакт. У дітей молодшого шкільного віку усе частіше зустрічаються спалахи агресії. Частіше проявляється агресія по відношенню до слабких учнів в формі насмішок, тиску, образ, бійок. Ініціаторами агресії є не окремі діти, а угруповання, агресивна поведінка стає більш організованою.

Основні висновки. Отже, жорстокість, руйнівництво та інші прояви ворожої деструктивності різко зростають вже серед учнів початкової школи, тому постає проблема своєчасної діагностики агресивної поведінки молодших школярів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бэрон Р., Ричардсон Д. Агрессия. СПб.: Питер, 2001. 352 с.
2. Фурманов І. А. Агресія і насилля: діагностика, профілактика і корекція. СПб.: Речь, 2007. 480 с.

Анастасія ІГНАТОВА,

студентка 2 курсу

факультету фізико-математичної,

комп'ютерної та технологічної освіти

Науковий керівник: **Віктор ЧУМАК,**

к. психол. н., доцент (БДПУ)

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ДИВЕРГЕНТНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність. Дивергентне мислення є дуже важливим компонентом професійної діяльності людини, особливо в сучасних умовах.

Ступінь досліджуваності проблеми. Проблеми розвитку творчого мислення, зокрема, у процесі навчальної діяльності досліджували психологи Є. Н. Кабанова-Меллер, А. Б. Коваленко, Т. В. Кудрявцев, Н. О. Менчинська, В. О. Моляко, Я. О. Пономарьов, С. М. Симоненко, М. Л. Смульсон, Т. М. Третьак, В. М. Чернобровкін, І. С. Якиманська та інші дослідники [1, 252; 2, 164; 3]. На жаль, проблема створення масової і якісної освіти, що задовольнить потреби людини нового покоління, поки що не розв'язана. Переважна більшість лекцій у вищих закладах освіти проводиться на основі пояснювально-ілюстративного навчання (на принципі передачі готових знань). Таке навчання не сприятиме розвитку дивергентного продуктивного мислення, воно сприяє формуванню, передусім, репродуктивного мислення і пам'яті. Традиційне навчання не задовольняє сучасні потреби суспільства. Розвиток дивергентного продуктивного мислення студентів, формування